

tovább jelentkeztek a terepbejárások alapján bejelölt lelőhelyhatárnál. A felszínen mindössze egy kis pattintott kőpengét találtunk, mert a feltárás területe nem állt művelés alatt.

Munkánkat a feltárási területre eső szakaszoló állomás alapterületének feltárásával kezdtük meg, mely a nyomvonalnál szélesebb kiterjedésű területet foglalt el, megközelítőleg 10×15 m-t. Az ásatási felület objektumokkal egyenletesen fedett volt, de a D-i részen sűrűsödtek; a feltárt jelenségek több korszakhoz tartoztak. A 96 objektum mintegy fele tartalmazott leleteket, nagyrészt neolit korú volt. Ezen kívül a terepen, még a leletanyag tisztítása előtt 14 objektumot szarmatának, kettőt avarnak, hármat Árpád-korinak és egyet késő középkorinak határoztunk meg. Az ásatási felület D-i végén, közvetlenül a humuszréteg alatt leletekben bővelkedő feltöltést figyeltünk meg. A nagy mennyiségű vastag falú házikerámia alapján egykorú lehetett a neolit települési objektumokkal, a feltöltés anyaga és összetevői is az őskori gödrökkel mutatott hasonlóságot. Fenti kultúrrétegen kívül szinte kizárólag gödröket és gödörösportokat dokumentáltunk. Két keskeny árok nem tartalmazott semmilyen leletet.

A neolit objektumok kivétel nélkül gödrök voltak, jellemzően nagy méretű, amorf, egyenetlen falú és aljú beásások. Kiterjedésüket sok esetben nem tudtuk megállapítani, mert mélységük meghaladta a MOL által engedélyezett 120 cm-t a felszíntől számítva, valamint mert 2014-ben szelvényünk Ny-i harmadát nem bonthattuk a Barátság kőolaj vezeték közelsége miatt. Több objektumnak is csak a feltöltését dokumentálhattuk. A vastag falú házikerámia töredékek mellett néhány vékonyabb falú, díszített töredék is előkerült. A 95. objektum betöltésében egy obszidián magkő volt. A szarmata gödrök méhkas alakúak voltak, némelyikük többszörösen rétegzett. A szokványos jól iszapolt, szürke kerámia mellett egy-két római utáncolat is előkerült, valamint nagyobb mennyiségű tapasztástöredék és egy kutyavész. A 94. objektum talán lakóépítmény alja volt, a betöltés alján átégett, tapasztott réteget találtunk. Hozzá tartozott az STR 197 tűzhely is. A 68. objektum szabadtéri kemence volt, roncsolt sütőfelülettel. Az avar edények peremét benyomkodással, ill. bevagdossal díszítették, az Árpád-kori edényeket bekarcolt csigavonallal és hullámvonallal. Az egyik, talán kora-avar gödörből dudoros hátú, vasszegekkel összefogott csont fésű töredékei is előkerültek.

Munkatársak: Buránszki Nóra, Kiss Katalin, Rajna András, Sarkadi Gergely régészek, Szöcs Péter térinformatikus.

FÜREDI ÁGNES – RÁCZ TIBOR ÁKOS

373. Vácduka határa (Pest megye) U, R, Hu, Á

A Barátság-1. HU-SK DN 400 kőolajvezeték kiváltó rekonstrukció beruházás munkálatai során a szentendrei Ferenczy Múzeum munkatársa a település határában az alábbi lelőhelyeken végzett kutatásokat.

Bangor-hegy (MRT. 9. k. 33/8. lh., KÖH 12210): A lelőhely nyomvonalba eső szakaszának minősített szakfelügyeletét 2014. április 11-én elvégeztük. A gépi humuszolás során átlagosan 240 cm szélességben távolították el a humuszt a lelőhelyen. Az altalajban egyetlen igen széles és a humuszolt nyomvonalszakasz teljes hosszában követhető árok feltöltését rajzolódott ki. A 2,5–3 m széles, 25–47 cm mély árkot három helyen átvágtuk. Betöltéséből őskori – rézkori – kerámia került felszínre. A humuszolt régészeti tükörfelülettől D-re, a nyomvonal még a lelőhely terü-

letére eső szakaszát régészeti megfigyelés és megelőző feltárás nélkül bontották ki a cső befektetési mélységéig. Itt a részűfalban további két elpusztított objektum feltöltését tudtuk megfigyelni.

2013 májusában a Ferenczy Múzeum munkatársa; Rajna András a lelőhelynek a HU-SK DN 800 gázszállító tranzitvezeték nyomvonalába eső szakaszát próbafeltárás keretében feltárta.¹²¹ Ennek során neolitikus, rézkori valamint 5–6. sz.-i csontvázas temetkezések és objektumok kerültek elő. A lelőhely Barátság kőolajvezeték által érintett területe az előző évi feltárási területtől K-re, lankásabb részen fekszik. A jelen kutatás során feltárt árokszakaszon közvetlenül nem tekinthető összetartozónak a korábban feltárt objektumokkal.

Kővágói-tábla (MRT 9. k. 33/8. lh., KÖH 12216): Az MRT elkészítéséhez szükséges terepbejárás során lokalizálta a lelőhelyet Miklós Zsuzsa 1977-ben. A Pest Megyei Múzeumok Igazgatósága 2011-ben végzett újabb terepbejárást a lelőhelyen, amelynek során őskori, avar vagy 10–11. századi kerámia került elő. 2013-ban, a HU-SK DN 800 gázszállító tranzitvezeték nyomvonalának próbafeltárása során, Patay Róbert, a Ferenczy Múzeum munkatársa végzett feltárást a lelőhelyen, a most feltárt területtől DNY-ra.¹²² Ekkor 16 objektumot bontott ki és dokumentált, amelyekből kevés szarmata kerámia került elő. Az objektumok között egy sütőkemencét tárt fel.

A lelőhely nyomvonalba eső szakaszán a beruházásához kapcsolódó minősített szakfelügyeletet 2014. április 11. és 15. között elvégeztük. A nyomvonal gépi humuszolása során átlagosan kb. 240 cm szélességben távolították el a lelőhelyen a humuszréteget, az objektumok az altalajban feltöltésként jelentkeztek. Hat régészeti objektumot dokumentáltunk. Ezek közül három kerek alakú gödör, három házalap részleteként értelmezhető. Utóbbiak csak részben estek a nyomvonalba, egységesen lekerekített sarkú téglalap alakúak voltak, kettő közülük igen sekély, leletanyag nélküli, egynek a sarkában kőkemence omladékát fogtuk meg és dokumentáltuk. A szabálytalan alakú hordalékkövek elbontása után kemény, égett felületet tudtuk megfigyelni. A ház betöltésében faragott kövek, továbbá kerámia került elő, a gödrök egyikéből egy ép malomkővet emeltünk ki. A most feltárt lelőhelyrészlet objektumaiból kora Árpád-kori kerámia került elő, egy településrészletet sikerült megfognunk. A lelőhely ezen része nem függ össze a tavaly feltárt szarmata teleprészlettel.

BÓZSA ANIKÓ

374. Vámoscsalád határa (Vas megye) Ó, B, A, Á, Kk, Kú, I

A település határában az M86 gyorsforgalmi út tervezett nyomvonalán 2012-ben terepbejárást, majd 2014-ben megelőző feltárást végzett a szombathelyi Savaria múzeum munkatársa, az alábbi lelőhelyeken. A megelőző feltárásokra kizárólag a tervezett műtárgyak, közművezetékek, valamint a vízvezető árkok területe lett kijelölve, míg a fennmaradó területen a lelőhelyek védelmét elfedéssel kívánták biztosítani.

Alsó Kenderszer (M86-22. lh.) (KÖH 43403): A lelőhely Vámoscsalád belterületétől D-re, a Nagymező Tsz-től K-re, a Csörgető-árok kanyarulata körül, annak mindkét oldalán egy nagyobb, nagyjából sík területen helyezkedik el. Terepbejárásunk során egyértelművé vált, hogy a lelőhely É-i és K-i irányban jó-

121 RKM 2013, 136.

122 Jelentést lásd: RKM 2013, 136.

val kiterjedtebb, mint azt korábban gondolták. Nagyobb mennyiségű, homokkal vagy apró kavicsal soványított 13–15. századi kerámiatöredéket gyűjtöttünk.

A feltárára kijelölt terület humuszulása és a hozzá kapcsolódó szakfelügyelet 2014. március 26. és április 2. között zajlott. A földmunkák végig régészeti megfigyelés mellett folytak. A vörösbarna agyagos altalaj 30–40 cm mélységben jelentkezett és a terület nagyobb részén kavicsal erősen kevert volt, ami jelentősen nehezítette a felület megtisztítását. Mivel a humuszolás során, a korábbi adatoknak megfelelően, régészeti jelenségek kerültek elő, ezért a lelőhely területén megelőző feltárára volt szükség. A feltárást a szakfelügyelet során lehumusztolt területen végeztük el május 7. és 14. között.

Összesen 69 településobjektumot bontottunk ki és dokumentáltunk le, melyek alacsony intenzitást mutatva a teljes lehumusztolt területen, nagyjából egyenletesen kerültek elő. A jelenségek kisebb koncentrációját lehetett megfigyelni a lelőhely É-i végében lehumusztolt sávban, a Csörgető-árok tervezett új nyomvonalának a területén. A jelenségek betöltése több esetben paticsal és faszénnel kevert volt. Az objektumok zöme, felismerhető rendszert nem alkotó oszlophely, valamint kerek és ovális alaprajzú gödör volt, ezeken felül két nagyobb, amorf gödör is előkerült a főpálya ÉK-i végéhez közel.

A leletanyagot tartalmazó nyolc objektum nagy területen, egyenletesen elszórva helyezkedett el. Belőlük 13–14. századi, jellemzően még kézi korongon formált, zömmel csigavonallal díszített fazéktöredékek kerültek elő, de előfordultak már jobban korongolt edények töredékei is, több esetben hornyolással díszítve.

A lelőhelyen a kivitelezés és a hozzá kapcsolódó szakfelügyelet június 6-án vette kezdetét. Első lépcsőben, a műszaki tervekkel összhangban, csak 20 cm humusz eltávolítására került sor a főpálya és a pihenőágak területén. A földmunka jellemzően a szántott humuszban folyt, a régészeti objektumok jelentkezési szintjét csak elvétve érte el. A humuszolás első fázisa során a 110+470 és a 110+500 kmsz-ek között két gödör és egy cölöplyuk került elő. Ezek feltárása egyszerű régészeti megfigyelés keretében történt.

Ezt követően a kivitelező alvállalkozója (Lavinamix Kft.) eltért az eredeti műszaki tervektől és augusztus 4-től kezdődően a lelőhelyen pótlólagos humuszolásba kezdett, melynek során a humuszréteg nagyrészt eltávolításra került, de az altalaj csak a terület kb. 50–60%-ában került a felszínre. A szakfelügyelet során további 31 objektum került elő a 110+470 és a 111+400 kmsz-ek között. Ezek feltárása már minősített szakfelügyelet keretében történt augusztus 11. és szeptember 24. között. A kivétel nélkül településhez tartozó objektumok közül egy földbemélyített lakóház, egy szabadban lévő kemence és három kút emelhető ki. Az előkerült jelenségekből változatlanul 13–14. századi leletanyag került elő.

Rába Úti-dűlő I. (KÖH 80835): A terepbejárás során, Vámos család területén a Rába-úti dűlő nevű határrészén egy eddig ismeretlen lelőhelyet találtunk. A lelőhely a település belterületétől DK-re, a Mesejáró úttól kb. 100 m-re, ÉK-re, egy markáns kerekded dombon helyezkedett el. A területen egy kb. 160–170 m átmérőjű körben, viszonylag jó látási viszonyokat biztosító gabonavetésben néhány 15–17. századi kerámiatöredéket találtunk.

A feltárára kijelölt terület humuszulása és a hozzá kapcsolódó szakfelügyelet 2014. április 3-án zajlott. A földmunkák végig régészeti megfigyelés mellett folytak. A vörösbarna agyag altalaj 30–40 cm mélységben jelentkezett és a terület nagyobb

részén kavicsal erősen kevert volt, ami jelentősen nehezítette a felület megtisztítását. Mivel a humuszolás során, a korábbi adatoknak megfelelően, régészeti jelenségek kerültek elő, ezért a lelőhely területén megelőző feltárára volt szükség.

A megelőző feltárást a szakfelügyelet során lehumusztolt területen végeztük el május 14-én. A feltárást összesen 6 településobjektumot bontottunk ki és dokumentáltunk le, melyek közül négy cölöplyuk és egy gödör a főpálya jobb oldali árkanak a területén, míg a bal oldali árokban egyetlen cölöplyuk helyezkedett el. Leletanyag egyetlen objektumból sem került elő, viszont a felületen néhány szórvány, késő középkori kerámiát találtunk.

Rába Úti-dűlő II. (KÖH 80837): A terepbejárás során találtunk a korábban ismeretlen lelőhelyet, amely a Mesejáró út és a nicki közigazgatási határ között félúton, a Csörgető-árok melletti sávos-nádasos mélyedés vonalában, és attól D-re, egy platószerű magaslaton helyezkedett el. Az átlagos intenzitású lelőhelyen, a közepes látási viszonyokat biztosító vetésben néhány őskori és néhány avar kori kerámiatöredéket találtunk. Előbbiek inkább a lelőhely ÉK-i, utóbbiak a DNY-i, beruházástól távolabb eső felében kerültek elő.

A feltárára kijelölt terület humuszulása és a hozzá kapcsolódó szakfelügyelet 2014. április 3-án zajlott. A földmunkák végig régészeti megfigyelés mellett folytak. A vörösbarna agyagos altalaj 30–40 cm mélységben jelentkezett és a terület nagyobb részén kavicsal erősen kevert volt, ami jelentősen nehezítette a felület megtisztítását. Mivel a humuszolás során, a terepbejárás adatainak megfelelően, régészeti jelenségek kerültek elő, ezért a lelőhely területén megelőző feltárára volt szükség.

A megelőző feltárást május 14. és május 20. között végeztük el. A feltárást összesen 36 településobjektumot bontottunk ki és dokumentáltunk le. A jelenségek a teljes területen elszórva, az ÉNy-i szelvényünkben viszonylag intenzíven jelentkeztek. A feltárt objektumok nagyobb része felismerhető rendszert nem alkotó cölöplyuk és kisméretű gödör volt. A jelenségek közül mind méretével, mind a belőle előkerült leletanyag mennyiségével kiemelkedett a 77. sz. gödör.

A gödrökből előkerült bőséges kerámiaanyag alapján, egy több kultúra jellegzetességeit mutató, de kizárólagosan egyikhez sem köthető, középső bronzkori település részletéről van szó.

Munkatársak: Bódy Tamás, Nagy Gergely (régészek), Isztin Gyula, Lukács Gábor (geodéták).

HORNOK PÉTER

375. Vácrátót, Harasztpusztától délre (KÖH 87917)

(Pest-megye) B

A B1 DN400 kőolajszállító vezetékhez kapcsolódó régészeti kutatások során 2014. március 27-én a lelőhelyen régészeti megfigyelés közbeni bontómunkát végeztünk. A terület Vácrátót településtől ÉNy-ra, egy ÉNy–DK-i irányú domb ÉNy-i részén található. A munkálatok során egy késő bronzkori urnás rítusú, hamvasztásos sír került elő. A gépi humuszolás az urna peremét, felső részét megsértette. Az urnában egy kis méretű füles bögrét és emberi hamvakat találtunk

PATAY RÓBERT